

УДК 159.942

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.34>**Марія ШПАК**

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
shprakmariia@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7073-4673

Ганна ЧАЙКОВСЬКА

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
chaicov78@tnpu.edu.ua
ORCID: 0000-0003-4614-3843

Ольга ПУЙО

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
puyo.olia@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4910-0497

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Мета статті полягає в теоретичному аналізі особливостей психоемоційної підтримки дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами ігрових технологій в умовах закладу освіти. **Методологія дослідження** ґрунтується на поєднанні системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та компетентнісного наукових підходів до надання психоемоційної підтримки дітям за допомогою гри. **Наукова новизна** полягає в тому, що на основі аналізу наукових джерел з означеної проблеми та узагальнення результатів наукових досліджень виокремлено психолого-педагогічні умови психоемоційної підтримки дітей засобами ігрових технологій. **Висновки.** Використання ігрових технологій вимагає урахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей дітей, провідної діяльності, дотримання вимог техніки безпеки та психогігієни. Дитячі ігри слугують важливим засобом психоемоційної підтримки дітей, оскільки дозволяють гармонізувати їх психоемоційний стан, сприяють удосконаленню комунікативних навичок, формуванню уміння здійснювати емоційний самоконтроль, емоційну саморегуляцію. Застосування ігрових технологій з метою психоемоційної підтримки дітей дозволяє не лише покращити їх емоційне самопочуття, а й сприяє розвитку емоційного інтелекту, емпатії та емоційної гнучкості, що є запорукою емоційного благополуччя дітей в умовах війни. Психолого-педагогічний супровід психоемоційної підтримки дітей засобами ігрових технологій передбачає також проведення просвітницької, профілактичної та консультативної роботи з учителями початкових класів та вихователями закладів дошкільної освіти з метою підвищення рівня їх психологічної обізнаності, формування емоційно-етичної компетентності педагогів, розвитку в них стресостійкості.

Ключові слова: психоемоційна підтримка, гра, ігрові технології, дошкільний вік, молодший шкільний вік, емоційний інтелект, емоційне благополуччя.

Mariia SHPAK

*Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Head of the Department of Pedagogy and Methods
of Primary and Preschool Education,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
shpakmariia@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7073-4673*

Hanna CHAIKOVSKA

*Candidate of Biological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Pedagogy and Methods
of Primary and Preschool Education,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
chaicov78@tnpu.edu.ua
ORCID: 0000-0003-4614-3843*

Olha PUJO

*Doctor of Philosophy,
Assistant at the Department of Pedagogy and Methods
of Primary and Preschool Education,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
pujo.olia@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4910-0497*

PECULIARITIES OF PSYCHO-EMOTIONAL SUPPORT FOR PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL AGE CHILDREN USING GAMING TECHNOLOGIES

Abstract. *The purpose of the article is to provide a theoretical analysis of the characteristics of psycho-emotional support for preschool and primary school children using gaming technologies in educational institutions. The research methodology is based on a combination of systemic, activity-based, person-oriented, and competency-based scientific approaches to providing psycho-emotional support to children through play. The scientific novelty lies in the fact that, based on the analysis of scientific sources on the specified issue and the generalization of scientific research results, psychological and pedagogical conditions for the psycho-emotional support of children through gaming technologies have been identified. Conclusions.* *The use of gaming technologies requires consideration of the age and individual psychological characteristics of children, leading activities, compliance with safety and mental hygiene requirements. Children's games serve as an important means of psycho-emotional support for children, as they help harmonize their psycho-emotional state, improve communication skills, and develop the ability to exercise emotional self-control and emotional self-regulation. The use of gaming technologies for the purpose of providing psycho-emotional support to children not only improves their emotional well-being, but also contributes to the development of emotional intelligence, empathy, and emotional flexibility in children, which is a guarantee of their emotional well-being in wartime conditions. Psychological and pedagogical support for children's psycho-emotional well-being through gaming technologies also involves educational, preventive, and advisory work with primary school teachers and preschool educators to raise their psychological awareness, develop their emotional and ethical competence, and build their stress resilience.*

Key words: *psycho-emotional support, play, gaming technologies, preschool age, primary school age, emotional intelligence, emotional well-being.*

Постановка проблеми. Одним із надзвичайно важливих завдань в умовах воєнного стану в Україні є створення фізично і психологічно безпечного середовища в закладах освіти. У складних умовах сьогодення діти особливо потребують психоемоційної підтримки, турботи та опіки дорослих, адже діти – це найбільш уразлива категорія населення. Вони дуже емоційно чутливі, ранимі, гостро

та боляче реагують на стресові ситуації та складні життєві обставини. Тому на державному рівні розроблено низку заходів, як-от Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», спрямованих на забезпечення психологічного благополуччя та емоційного комфорту учасників освітнього процесу, відновлення особистісних ресурсів після пережитих стресових ситуацій та травматичних подій. У

цьому контексті актуальним завданням постає, з одного боку, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей, з іншого – формування психологічної компетентності в педагогів, уміння надавати психоемоційну підтримку дітям дошкільного та молодшого шкільного віку.

Аналіз джерел та останніх досліджень.

В останні роки в науковій літературі з'явилася низка досліджень, присвячених вивченню психоемоційного стану дітей в умовах війни. Зокрема, В. Левченко та О. Луценко досліджували вплив воєнних подій на психічне здоров'я дітей. Автори визначили, що найбільш значний вплив війна здійснює на емоційну сферу дітей [4, с. 88], тому саме вони потребують психологічної допомоги та психоемоційної підтримки. М. Матішак та І. Скоморовська виокремили напрями професійної підготовки майбутніх вихователів до психоемоційної підтримки дітей, які передбачають теоретичну, ціннісно-мотиваційну та практичну підготовку і мають реалізуватися комплексно з урахуванням компетентнісного підходу в освітньому процесі [7, с. 102].

Необхідність надання психоемоційної підтримки дитині може бути пов'язана з різними психотравматичними ситуаціями (розповідями рідних про війну, власними спостереженнями за воєнними діями в ЗМІ тощо) чи складними життєвими обставинами, які викликали в дитини глибокі переживання та стрес. Насамперед психоемоційної підтримки потребують діти, які вимушено через війну змінили місце проживання чи навчання, які втратили когось із рідних та близьких людей унаслідок розлучення чи смерті.

Нині основну увагу науковці зосереджують на пошук необхідних ресурсів для психоемоційної підтримки дітей, зокрема на методи керування своїми емоціями, способи розвитку емоційного інтелекту та стресостійкості, засоби адаптації до стрімких змін, які виникають в освітньому процесі в умовах війни. У цьому контексті важлива роль належить грі як дієвому інструменту надання психологічної допомоги дітям [14] та ігровій терапії як методу психотерапевтичного і психокорекційного впливу на дітей за допомогою гри [6].

Аналіз наукових праць із проблеми дослідження свідчить про доцільність і широке

застосування ігрових технологій для навчання та розвитку дітей дошкільного і молодшого шкільного віку (А. Залізняка, О. Легкий, О. Савченко, Ю. Федусенко, І. Чухрій та ін.). Дослідження А. Богуш та Н. Луцан свідчать про ефективність застосування ігор для розвитку мовлення дошкільників [1]. Використання ігрових технологій для навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти вивчали Ю. Голубюк, Л. Галенко, П. Лещенко, В. Синьов, зокрема для розвитку мовлення в дітей з інтелектуальними порушеннями (Г. Блеч, О. Боряк, Н. Лещій, О. Чеботарьова), реабілітації дітей із затримкою рухового розвитку (А. Голяченко, Ж. Семеніна). Водночас проблема використання ігрових технологій в умовах освітнього середовища з метою психоемоційної підтримки дітей залишається не досить дослідженою і потребує теоретичного обґрунтування та практичного вирішення.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі сутності понять «гра», «ігрові технології», визначенні особливостей їх впливу на розвиток та психоемоційний стан дітей, а також обґрунтуванні психолого-педагогічних умов психоемоційної підтримки дітей дошкільного і молодшого шкільного віку засобами ігрових технологій в умовах закладу освіти.

Виклад основного матеріалу. В освітньому середовищі гра виконує насамперед навчальну, виховну, розвивальну, мотиваційну функцію. Педагоги особливо акцентують увагу на дидактичній грі як формі, в якій учитель, вихователь здійснює освітній процес [11].

Психологи (Г. Костюк, О. Кононко, С. Кулачківська, М. Савчин та ін.) наголошують на тому, що гра є основною формою активності дитини, в якій відбувається її психічний та особистісний розвиток. Досліджуючи психологію гри та ігрового змісту інших видів діяльності, В. Москалець стверджує, що «гра – це складний, поліфункціональний і полісемантичний пласт культури, один з основних видів діяльності як способу існування людини, засаднича умова і потужний чинник розвитку особистості, а отже, і культури, і цивілізації» [8, с. 71]. Як зазначає І. Чухрій, «дитяча гра – це багатфункціональна, динамічна система взаємодії дитини з довкіллям та оточуючими людьми, у процесі якої від-

бувається засвоєння культурно-історичного досвіду, розвиток пізнавальних процесів, вираження емоцій, формування міжособистісної взаємодії» [14, с. 88]. Найчастіше психологи застосовують гру в процесі діагностичної, корекційно-розвивальної, психотерапевтичної роботи з дитиною [3; 9; 14].

Важливе значення має застосування ігрових технологій в умовах освітнього процесу. Зазначимо, що І. Дичківська під ігровими технологіями розуміє «ігрову форму взаємодії педагога і дітей, яка сприяє формуванню вмінь розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету» [2, с. 74]. На думку Н. Лещій, «ігрові технології – це методи та інструменти, що використовують принципи гри для навчання, розвитку та корекції різних навичок у дітей. Вони включають використання ігор (як традиційних, так й інтерактивних, з використанням мультимедійних ресурсів та цифрових технологій) з метою стимулювання пізнавальної активності, розвитку когнітивних, мовленнєвих, соціальних і емоційних навичок» [5, с. 653].

У педагогічній практиці доцільно використовувати ігрові технології з метою психоемоційної підтримки дітей, зокрема в стресових ситуаціях, які виникають у навчально-виховному процесі в умовах війни, коли необхідно заспокоїти дитину, гармонізувати її психоемоційний стан, зменшити рівень тривожності та страху. Застосування ігрових технологій дасть змогу забезпечити емоційне благополуччя дітей. Психологи Р. Павелків і О. Цигипало стверджують, що емоційне благополуччя сприяє нормальному розвитку особистості дитини, виробленню в неї позитивних якостей, доброзичливого ставлення до людей [9, с. 161]. Про емоційне неблагополуччя дитини, порушення її емоційної стабільності свідчать такі ознаки, як плач, істерика, нервові тремтіння, крики, маніпуляції, апатія, відсутність інтересу, невмотивована зміна настрою, харчової поведінки, проблеми зі сном тощо [10]. Доведено, що ігрова психокорекція та ігрова терапія сприяють подоланню емоційних, поведінкових розладів і підвищенню комунікативних навичок у дітей через організовану гру [3; 6].

З метою психоемоційної підтримки дітей можна використовувати рольові, театралізо-

вані, рухливі, творчі ігри, імітаційні вправи, ігри з правилами. Вибір дитячої гри та її організація передбачають урахування часу та місця її проведення, тривалості, дотримання правил техніки безпеки та психогігієни. В умовах закладу освіти гру можна використовувати під час проведення навчальних занять, прогулянок або на перерві. Найкраще для цього підходять спеціально обладнані ігрові майданчики, кімнати. Попередньо педагог має підібрати відповідний дидактичний матеріал, іграшки, необхідне ігрове обладнання.

На основі аналізу наукових джерел з означеної проблеми та узагальнення результатів наукових досліджень нами виокремлено психолого-педагогічні умови психоемоційної підтримки дітей засобами ігрових технологій.

1. *Урахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей розвитку дітей, їх психоемоційного стану.* Як відомо, у дошкільному віці гра є провідною діяльністю дітей [12], в якій вони в ігрових умовах виконують ролі дорослих, відтворюючи їхні життя, працю та взаємовідносини. У молодшому шкільному віці провідною стає навчальна діяльність [12], але гра продовжує відігравати важливе значення в житті дітей, особливо для шестирічних першокласників, коли складний перехід від дошкільного дитинства до школи зумовлює поступову зміну провідних видів діяльності – ігрової на навчальну. Характеризуючи психологічні особливості ігрової діяльності дітей на різних вікових етапах розвитку, вчені насамперед звертають увагу на те, що в ранньому дитинстві центральним моментом гри було оволодіння предметами та способами дій з ними, натомість у дошкільному та молодшому шкільному віці важливого значення набувають рольові ігри, за допомогою яких дитина відтворює дії і вчинки дорослих, емоційні стани та взаємини з іншими людьми. Тому в умовах освітнього процесу доцільно використовувати гру в процесі навчання і виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Вона сприяє розвитку пізнавальних процесів та комунікативних умінь дітей. Разом із тим гра викликає яскраві позитивні емоції в дітей, виконує роль емоційної розрядки, запобігає втомі дітей.

Водночас ігрові технології часто використовуються також у роботі з дітьми, які мають

низку психоемоційних порушень: підвищену тривожність, страх, агресивність, низький рівень розвитку емоційної саморегуляції тощо. Із цією метою педагог має володіти знаннями про особливості розвитку емоційної сфери дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, вікові особливості розвитку в них емоційного інтелекту, соціально-психологічні чинники, які впливають на психоемоційний стан дітей цього віку, методи та засоби психоемоційної підтримки дошкільників та молодших школярів. Таким чином, у процесі надання психоемоційної підтримки дітям засобами ігрових технологій педагог має враховувати вікові та індивідуально-психологічні особливості дітей, що передбачає реалізацію особистісно орієнтованого підходу до кожної дитини.

2. *Створення ігрового творчого середовища в закладі освіти з метою психоемоційної підтримки дітей.* Застосування ігрових технологій для психоемоційної підтримки дітей передбачає високий рівень розвитку креативності педагога, що дасть змогу створити сприятливе творче середовище для гри та змодельовати ігрові ситуації. Варто зазначити, що рівень ігрової активності та зацікавленості дітей значною мірою залежить також від майстерності педагога творчо організувати роботу дітей у групах. Він має залучити всіх дітей до активної участі в грі, створити позитивну емоційну атмосферу, в якій діти могли би поділитися власним емоційним досвідом, своїми думками, емоціями та переживаннями. Педагог в ігровій ситуації має виступати в ролі фасилітатора, модератора. Він ознайомлює з правилами гри, надає підказки в процесі ігрових дій, організовує обговорення гри, а за потреби сам стає її учасником.

З метою гармонізації психоемоційного стану дитини важливо запропонувати види ігор, які допоможуть переключити увагу дитини з травматичних подій на позитивні явища чи предмети (наприклад, «Улюблена іграшка», «Подарунок на день народження», «Мішечок гарного настрою» та ін.). Під час гри з дитиною можна також малювати, читати, використовувати різні руханки та фізичні активності тощо. Головне – педагог має бути з дитиною поруч, говорити слова підтримки, виявляти емпатію, любов і позитивне ставлення до дитини, піклування про неї, не доко-

ряти за негативні емоції, не звинувачувати, не критикувати тощо. Він має створювати безпечне освітнє середовище.

Методика використання ігрових технологій з метою психоемоційної підтримки дітей передбачає декілька етапів:

– *підготовчий етап*, під час якого визначається мета, завдання та правила гри, умови і тривалість її проведення, готується сценарій, обговорюється ігровий задум, здійснюється чітке планування ігрових ситуацій та дій, готуються необхідні матеріали для гри та обладнання, вибір іграшок, розробляються інструкції для гравців;

– *етап безпосереднього проведення гри*, який передбачає ознайомлення з правилами гри, розподіл ігрових ролей та виконання дітьми ігрових дій, вияв їхньої фізичної активності, вираження власних емоцій та почуттів, емоційного ставлення до предмета чи об'єкта ігрових ситуацій. Позитивні емоції в дітей викликають захопливі назви ігор, цікавий ігровий початок, використання лічилок, творчий ігровий задум тощо;

– *етап аналітичного оцінювання та рефлексії*, який передбачає оцінювання процесу та узагальнення результатів гри, обмін враженнями (що дітям сподобалось, що найбільше запам'яталося, що вони взяли для свого емоційного досвіду та особистісного розвитку), формулювання висновків, виявлення недоліків та пошук шляхів удосконалення ігрової взаємодії.

3. *Розвиток емоційного інтелекту в дітей у процесі проведення ігрових занять з ними.* Важливим завданням застосування ігрових технологій для психоемоційної підтримки дітей має бути їх спрямованість на розвиток у дошкільників та молодших школярів емоційного інтелекту, здатності до емоційного самоусвідомлення, рефлексії, емпатії, формування вміння управляти емоціями, здійснювати емоційний самоконтроль. Гра дає можливість дитині насамперед вільно виразити свої емоції і переживання, адже здебільшого дітям важко у вербальній формі описати свій емоційний стан. А в грі емоції, які дитина боїться виразити в спілкуванні, вона може безпосередньо спроектувати на певну ігрову ситуацію чи на вибрану за власним бажанням іграшку. Тож дитина поступово вчиться долати невпевненість, страх і звільняється від емоційного напруження.

З метою розвитку в дітей здатності адекватно виражати свої емоції, правильно розпізнавати їх за експресивними ознаками, вербалізувати їх, розуміти емоції інших людей можна використовувати такі ігри, як: «Вгадай і покажи емоцію», «Назви емоцію», «Емоційне дзеркало», «На що схожий настрій?», «Квітка емоцій та почуттів», «Малюємо емоції пальчиками» та ін.

Формуванню в дітей уміння управляти своїми емоціями, володіти собою, розвитку емоційного самоконтролю, емоційної саморегуляції, стресостійкості сприяють такі ігри, як: «Царівна Несміяна», «Дерево емоцій», «Подорож на хмаринці», «Емоційна скульптура» та ін. Для розвитку в дітей емпатії, здатності до співпереживання, уміння легко і швидко налагоджувати емоційний контакт з іншими людьми в процесі соціальної взаємодії, подолання емоційних бар'єрів у спілкуванні доцільно проводити такі ігри: «Допоможи другу», «Хвороба ляльки», «Сумна дівчинка», «Чарівна квітка» тощо.

Велику розвивальну цінність мають ігрові проєкти, спрямовані на розвиток емоційної креативності в дітей, як-от: «Створи казку про емоції», «Ми прийшли до театру». Позитивно впливають на психоемоційний стан дитини ігри-вправи на розвиток творчої уяви: «Сон на березі моря», «Уяви собі», «Коли це буває?». До того ж такі вправи допомагають знизити емоційну напругу, зняти втому в дітей за допомогою емоційної релаксації.

Таким чином, розвиток емоційного інтелекту в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку забезпечує емоційне благополуччя дитини та успішність її соціальної взаємодії з іншими людьми.

4. Психолого-педагогічний супровід психоемоційної підтримки дітей засобами ігрових технологій. Педагог має здійснювати постійний моніторинг за психоемоційним станом дітей, діагностику рівня їх емоційного благополуччя. Дослідники В. Левченко та О. Луценко зауважують, що через травматичні події можуть виникнути негативні зміни в поведінці дітей, які проявляються в агресії, ворожості, конфліктності, ризикованій поведінці, негативізмі та ін. Крім того, показником емоційного неблагополуччя є те, що діти «втрачають інтерес до гри або повторюють

одну і ту ж гру, яка пов'язана з травматичними подіями» [4, с. 87]. Тому педагог має вміти розпізнавати емоції, правильно їх ідентифікувати за експресивними ознаками (мімікою, жестами, інтонаційністю мовлення, особливостями поведінки дитини), розуміти причини, що викликали цю емоцію, та наслідки, до яких вона призведе, отже, вміти надавати психоемоційну підтримку дітям з метою збереження їх психічного здоров'я.

З огляду на зазначене виникає потреба в професійній підготовці вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкових класів до надання психоемоційної підтримки дітям під час їх навчання та виховання в закладах освіти. Психолого-педагогічний супровід передбачає також проведення просвітницької, профілактичної та консультативної роботи з учителями та вихователями, які часто відчують підвищену емоційну напругу, втомлюваність, стрес, що може призвести до емоційного вигорання педагога. Тому з метою підвищення психологічної обізнаності, формування емоційно-етичної компетентності педагогів необхідно проводити лекції, методичні семінари, соціально-психологічні тренінги з розвитку емоційної грамотності, навичок емоційної саморегуляції, розробляти та поширювати інформаційні матеріали (буклети, плакати, психолого-педагогічні рекомендації тощо), які інформують про способи збереження психічного здоров'я, особливо в умовах воєнного стану. Забезпечення психолого-педагогічного супроводу сприяє формуванню в педагогів стресостійкості, резильєнтності, розвитку емоційного інтелекту. Педагог має зберігати спокій та впевненість, адже він є опорою для дитини, джерелом її психоемоційної підтримки.

Водночас з метою гармонізації психоемоційного стану дитини важливо співпрацювати з батьками та сім'єю загалом, а також залучати до надання психоемоційної підтримки дітям різних фахівців: практичних психологів закладів освіти, соціальних педагогів, психотерапевтів, медиків за необхідності.

Висновки. Отже, використання ігрових технологій вимагає урахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей дітей, провідної діяльності, дотримання вимог техніки безпеки та психогігієни. Дитячі

ігри слугують важливим засобом психоемоційної підтримки дітей, оскільки дозволяють гармонізувати їх психоемоційний стан в емоційно-позитивній, цікавій та привабливій для дітей формі, сприяють удосконаленню комунікативних навичок, формуванню вміння здійснювати емоційний самоконтроль, управляти своїм емоційним станом у стресових ситуаціях. Застосування ігрових технологій з метою психоемоційної підтримки дітей дозволяє не лише покращити їх емоційне самопочуття, а

й сприяє розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості, емпатії та емоційної гнучкості, що є запорукою емоційного благополуччя дітей в умовах війни.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні та впровадженні програм корекційно-розвивальних занять для дітей з метою їх психоемоційної підтримки засобами ігрових технологій, формуванні емоційно-етичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2008. 251 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами : метод. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2008. 416 с.
4. Левченко В.В., Луценко О.В. Вплив військових подій на психічне здоров'я дітей. *Габітус*. 2023. Вип. 50. С. 85–92.
5. Лещій Н.П. Використання ігрових технологій для розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 2 (48). С. 648–659.
6. Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Ігрова терапія як засіб психологічної допомоги. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2008. Вип. 41. С. 21–24.
7. Матішак М., Скоморовська І. Підготовка майбутніх вихователів ЗДО до психоемоційної підтримки дітей раннього і дошкільного віку. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2024. Вип. 5. С. 98–104.
8. Москалець В. Психологія гри та ігрового змісту інших видів діяльності. *Психологія і суспільство*. 2020. № 2 (80). С. 71–88.
9. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 296 с.
10. Психоемоційна підтримка: як допомогти дитині під час емоційних коливань. URL: <https://mon.gov.ua/news/psikhoemotsiyna-pidtrimka-yak-dopomogti-ditini-pid-chas-emotsiynikh-kolivan> (дата звернення: 20.06.2025).
11. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. Київ : Генеза, 1999. 368 с.
12. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
13. Семеніна Ж.О., Голяченко А.О. Ігротерапія як засіб реабілітації дітей із затримкою рухового розвитку. *Медсестринство*. 2022. № 2. С. 28–30.
14. Чухрій І. Дитяча гра в процесі психологічної допомоги дітям раннього та дошкільного віку. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Серія «Психологія»*. 2022. Вип. 3 (56). С. 85–89.

REFERENCES:

1. Bohush, A. M., & Lutsan, N. I. (2008). *Movlennievo-ihrova diialnist doshkilnykiv: movlennievi ihry, sytuatsii, vpravu: navch.-metod. posib*. [Speech and game activities of preschoolers: speech games, situations, exercises: teaching and methodological manual]. Kyiv : Vydavnychi Dim "Slovo" [in Ukrainian].
2. Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navch. posib*. [Innovative pedagogical technologies: tutorial]. Kyiv : Akademvydav [in Ukrainian].
3. Korobko, S. L., & Korobko, O. I. (2008). *Robota psykholoha z molodshymy shkoliaramy* [Psychologist's work with younger schoolchildren]. Kyiv : Litera LTD [in Ukrainian].
4. Levchenko, V. V., & Lutsenko, O. V. (2023). Vplyv viiskovykh podii na psykhykne zdorovia ditei [The impact of military events on children's mental health]. *Habitus*, 50, 85–92 [in Ukrainian].
5. Leshchii, N. P. (2025). Vykorystannia ihrovykh tekhnolohii dlia rozvytku movlennia u ditei z intelektualnymy porushenniamy [Using gaming tech to help kids with intellectual disabilities develop their speech]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, 2(48), 648–659 [in Ukrainian].

6. Lytvynenko, S. A., & Yamnytskyi, V. M. (2008). Ihrova terapiia yak zasib psykholohichnoi dopomohy [Game therapy as a means of psychological assistance]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladyakh osvity : zb. nauk. prats. Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, 41, 21–24 [in Ukrainian].
7. Matishak, M., & Skomorovska, I. (2024). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv ZDO do psykhoemotsiinoi pidtrymky ditei rannoho i doshkilnoho viku [Training future preschool teachers to provide psychological and emotional support to infants and preschoolers]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Seriiia "Pedagogika. Psykholohiia"*, 5, 98–104 [in Ukrainian].
8. Moskalets, V. (2020). Psykholohiia hry ta ihrovoho zmistu inshykh vydiv diialnosti [The psychology of games and game content in other types of activities]. *Psykholohiia i suspilstvo*, 2(80), 71–88 [in Ukrainian].
9. Pavelkiv, R. V., & Tsyhypalo, O. P. (2016). *Psyhodiagnostychnyi instrumentarii v umovakh doshkilnoho zakladu : navch. posib.* [Psychodiagnostic tools in preschool settings: a teaching manual]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
10. Psykhoemotsiina pidtrymka: yak dopomohty dytyni pid chas emotsiinykh kolyvan [Psychoemotional support: how to help a child during emotional ups and downs]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/news/psykhoemotsiyna-pidtrimka-yak-dopomogti-ditini-pid-chas-emotsiinykh-kolivan> (data zvernennia: 20.06.2025) [in Ukrainian].
11. Savchenko, O. Ya. (1999). *Dydaktyka pochatkovoii shkoly* [Primary school teaching]. Kyiv : Heneza [in Ukrainian].
12. Savchyn, M. V., & Vasylenko, L. P. (2005). *Vikova psykholohiia : navch. posib.* [Age Psychology: textbook]. Kyiv : Akademydav [in Ukrainian].
13. Semenina, Zh. O., & Holiachenko, A. O. (2022). Ihroterapiia yak zasib reabilitatsii ditei iz zatrymkoiu rukhovoho rozvytku [Play therapy as a means of rehabilitation for children with motor development delays]. *Medsestrynstvo*, 2, 28–30 [in Ukrainian].
14. Chukhrii, I. (2022). Dytiacha hra v protsesi psykholohichnoi dopomohy ditiam rannoho ta doshkilnoho viku [Children's games in the process of psychological assistance to infants and preschoolers]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Seriiia "Psykholohiia"*, 3(56), 85–89 [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 31.07.2025

Дата прийняття статті: 27.08.2025

Опубліковано: 27.10.2025